

Kunstroute

5

Langs de kunst in Rokkeveen

Zoetermeer is een jonge stad met een oude dorpskern. In 1962 werd het oude 'boterdorp' in snel tempo uitgebreid met nieuwe wijken. Vanaf het begin van deze groei was er aandacht voor beeldende kunst in de stad. De gemeente Zoetermeer geeft al heel lang opdrachten aan professionele kunstenaars om bij bouwprojecten een kunstwerk te maken. Veel kunstwerken zijn dus speciaal ontworpen voor een plek én speciaal voor de mensen die de plek gebruiken.

Op dit moment staan er meer dan 180 unieke kunstwerken in de stad. Je kunt ze ontdekken met de verschillende kunstroutes. Elke route loopt door een ander stukje Zoetermeer. Voor wie met kinderen op pad gaat, staat er per kunstwerk een vraag die helpt om een gesprek over kunst op gang te brengen.

Meer informatie over kunstwerken in de stad vind je op www.zoetermeer.nl/kunst.

Fietsroute
4,4 km

Deze kunstroute voert je langs zeven kunstwerken vanaf de Watertoren naar de Floraplas. De route sluit aan op kunstroute 4, Richting Lansing (fietsroute) en wordt gevolgd door Kunstroute 6, Floriade-kunst (fietsroute).

Start:

Watertoren De Tien Gemeenten,
Derde Stationsstraat 369

Einde:

Brug over de Florasingel bij de Woudlaan

Sommige kunstwerken staan op binnenplaatsen of in plantsoenen en om die van dichtbij te kunnen bekijken moet je de fiets even parkeren en er naartoe lopen.

➤ Start bij de **Watertoren** en fiets over het **Brede Akkerpad** onder de poort met woningen door naar winkelcentrum Rokkeveen. Ga voor het winkelcentrum linksaf op de **Nathaliegang**, daarna rechts bij de **Samanthagang** het parkeerterrein op. Rechts voor de ingang van het winkelcentrum staat een groot konijn.

1

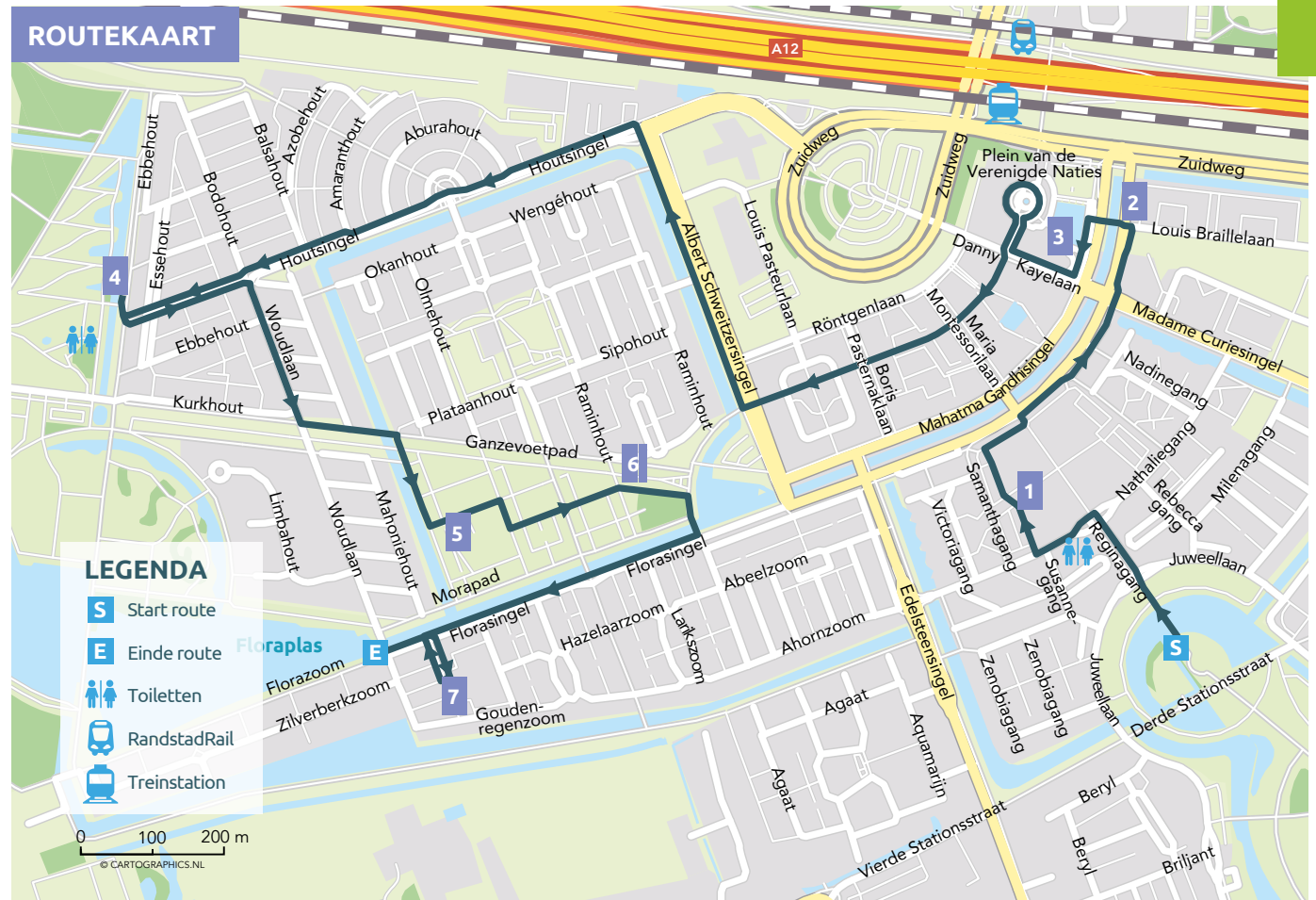
Tom Claassen ■
Betonnen konijn
(2015)

"[...] ik wil veel lichaam. Dus worden ze vet.", zegt beeldhouwer Tom Claassen (1964). Geen wonder dat bijna al zijn mens- en dierfiguren die in Nederland en daarbuiten op straat te zien zijn, lekker mollig tonen. Zoals dit konijn. Of de vijf betonnen olifanten langs

de A6 bij Lelystad: zijn bekendste werk. Claassen vereenvoudigt zijn figuren tot alleen het allerbelangrijkste overblijft. Dat hij ze groter dan levensecht maakt, werkt vervreemdend. Net als de plek waar hij het beeld neerzet. Want wat doet zo'n enorm konijn nu bij een winkelcentrum? Dieren of mensfiguren uitbeelden is voor Claassen meer een alibi. Hij is eigenlijk geïnteresseerd in hoe een mens, dier of ding ruimte inneemt. Waar houdt de lucht op, en waar begint een volume of vorm? Met herkenbare, aaibare, poëtische beelden verleidt deze beeldhouwer ons om met hem mee te kijken.

? Wat heeft de kunstenaar gedaan om zo'n groot ding van hard beton er toch zo zacht en aaibaar uit te laten zien?

➤ Fiets verder over het parkeerterrein langs het winkelcentrum, sla rechtsaf op het fietspad langs de **Mahatma Gandhisingel** en rijd door tot net voorbij de **Louis Braillelaan**. Rechts van de voetgangersbrug over het water staat op een betonnen zuil een bronzen beeld. Zet vooral je fiets even tegen de brug, want dit beeld laat zich alleen van dichtbij ontdekken.

2

Yvon Grevers ■
Broedzorg van de zwarte stern (1999)

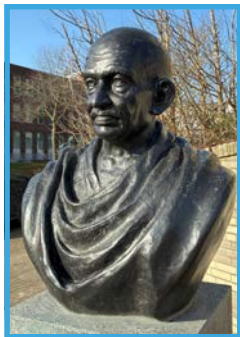
Pas als je er met je neus bovenop staat, zie je ineens waar dit bronzen beeld over gaat: deze onregelmatige bos rietstengels en bladeren blijkt een vogelnest. Goed 'gecamoufleerd' zit hier een vogel te broeden. In een duikvlucht komt de ene ouder de andere net een visje brengen. Etenstijd dus. Vogels vormen voor beeldhouwer én psycholoog Yvon Grevers (1956) een grote inspiratiebron. Doordat ze kunnen vliegen kunnen ze

vertrekken. Door het bouwen van een nest maken ze ook contact met de aarde. Dit bronzen beeld was een geschenk van de voormalige Algemene Directie van Arbeidsvoorzieningen van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de gemeente Zoetermeer. Dat was bij de verhuizing van hun hoofdkantoor naar Zoetermeer. Op verzoek van de Arbvo heeft de gemeente zelf een Zoetermeerse beeldhouwer uitgenodigd voor deze opdracht. Dat werd Yvon Grevers.

? Hoe denk je dat deze beeldhouwer dit kunstwerk heeft opgebouwd? Vergelijk dat met hoe je een potje uit klei maakt. Wat is het verschil?

➤ Loop het bruggetje over en steek schuin over. Voorbij de watervallen, voor het gebouw op de hoek, zie je het hoofd van een wereldberoemd persoon staan.

3 Ramesh Bisht ■ Mahatma Gandhi (2001)

Hier aan de Mahatma Gandhisingel mag een portret van de Indiase Mahatma Gandhi (1869-1948) natuurlijk niet ontbreken. Gandhi streed vreedzaam voor de onafhankelijkheid van zijn land, dat tot 1947 een kolonie was van Engeland.

Deze buste is een geschenk van de ambassade van India en de heer Madan aan de stad Zoetermeer. De kunstenaar is de in India en Groot-Brittannië bekende beeldhouwer Ramesh Bisht (1944/45 – 2024). Waar zijn vrije werk vooral over de natuur gaat, maakte hij voor de openbare ruimte meestal realistische beelden van brons als eerbetoon aan personen. Daarmee wilde hij de leiders onsterfelijk maken, die zijn geboorteland India als onafhankelijk land opbouwden. Helaas werd de bril van Gandhi een week na de onthulling al gestolen. Toch blijft hij de uitstraling behouden die past bij iemand die vreedzaam tegen onderdrukking strijdt: rustig en wijs.

? **Waarom zouden de meeste eerbetonen of gedenktekens in brons worden gegoten?**

➤ Sla rechtsaf op het fietspad langs de **Danny Kayelaan** en ga bij de eerste kruising rechtsaf voor een rondje op het **Plein van de Verenigde Naties**. Dit plein is oorspronkelijk ontwikkeld als ontvangstplein voor de duizenden bezoekers van de Floriade, de Vierde Wereldtuinbouwtentoonstelling die in 1992 in Zoetermeer werd gehouden. Via de **Nelson Mandelabrug** kun je lopend of met de fiets treinstation Zoetermeer bereiken en de A12 'oversteken'. Rijd terug en kruis de **Danny Kayelaan**. Volg het rode fietspad tussen de verschillende grote kantoren met tuinen door. Neem na de kantoren rechtsaf het fietspad langs de **Albert Schweitzersingel** en ga bij de T-splitsing linksaf, de **Houtsingel** op.

Ga helemaal aan het einde in de haakse bocht recht door, onder de poort door via het **Elzehout** tot aan het water achter het **Essehout**. Ga ongeveer 30 meter naar rechts voor een bijzonder bouwsel aan de waterkant.

4 Nico van den Boezem ■ Schoonwaterproject Essehout (1996)

Ook al is het niet meteen duidelijk, toch heeft dit mysterieuze object aan de waterkant alles te maken met de negen identieke gevelobjecten tegen de drie appartementencomplexen die hier staan. Via deze granito objecten loopt het hemelwater dat op de daken is opgevangen onder de grond naar het wonderlijke beeld aan de waterkant en dan zo de sloot in. Kunstenaar Nico van den Boezem (1935-2017) heeft deze kunsttoepassing in opdracht van de gemeente Zoetermeer gemaakt. Water was bij de bouw van dit deel van de wijk een belangrijk thema. De gebouwen zijn door architectenbureau Kloet & Van de Merwe ontworpen in een bouwstijl die doet denken aan de Amsterdamse School. Boezems gevel-elementen passen daar goed bij. Tegelijkertijd zijn de vormen en het materiaalgebruik typerend voor Van den Boezem: tegen het geometrische aan, in harde materialen en toch zacht door alle rondingen.

? **Waar doen de langgerekte vormen van deze kunsttoepassing in de verte aan denken?**

➤ Ga terug over het **Elzehout**, sla dan rechtsaf de **Woudlaan** in langs de vier felgekleurde **urban villa's**. Na de blauwe villa sla je linksaf het fietspad op: het **Ganzenvoetpad**. Ten tijde van de Floriade liep hier de monorail. Neem voorbij het water het eerste voetpad rechts het **Floriadepark** in. Dan het tweede voetpad links, doorlopen tot aan het **Vergeten Paradijs**, met een kindcentrum, villa Waterpaviljoen en een waterspeelplaats. Architect Henk Dirx won in 1987 met dit ontwerp de prijsvraag voor "jongerenakkomodaties" van de Stichting Jongeren bouwen voor Jongeren. In het hart van Villa Waterpaviljoen ontsprong tijdens de Floriade het water voor deze waterspeeltuin. Het doolhof aan muren en waterpartijen maakte dit bouwwerk tot een ideale speelplaats. Na afloop van de Floriade is de waterspeelplaats aangepast en is er een bijzonder kunstwerk toegevoegd.

5 Nico van den Boezem ■ Waterspeelplastiek Floriadepark (1994)

Bijna op dezelfde plek waar in het ontwerp van Henk Dirx een lage piramide stond waar water uit omhoog kwam, bevindt zich sinds 1994 een abstract beeld. Het bestaat uit drie driehoekige stenen vormen, met er doorheen een RVS-buis die in een sierlijke boog omhoogloopt. Aan de gaatjes in het hoogste stuk kun je zien dat deze buis vroeger dienst deed als fontein. De fontein, of beter gezegd: dit kunstwerk, is gemaakt door Nico van den Boezem. Hij heeft meer ontwerpen in Rokkeveen gerealiseerd. Behalve dit 'Waterspeelplastiek' kwam je in deze route eerder langs het 'Schoonwaterproject'. Van den Boezem betreft de directe omgeving altijd bij zijn beelden. Nadat hij in 1967 het stadhuisplein van zijn nieuwe woonplaats Middelburg opnieuw had ingericht, ontving hij vele opdrachten voor inrichtingsontwerpen. Zo ook hier.

? **Waarom zijn de twee platte driehoeken schuin neergezet denk je?**

➤ Vervolg het voetpad, loop langs de kleine skatebaan, ga bij de splitsing rechts, neem daarna het eerste pad links. Loop onder de pergola rechtdoor langs het **Rosarium**. Deze rozentuin werd voor de Floriade én de toekomstige wijk aangelegd. Toen besloeg het raster 8 x 8 vakken, later werden dit er 7 x 7 met 60 soorten struik- en perkrozen. Loop door op het voetpad tot een groot rood beeld links tegen de dijk.

6

Marus van der Made
■ **zonder titel**
(Floriade) (1992)

Tegen de helling van het Floriadepark bevindt zich een van de tien kunstwerken die de kunstenaar Marus van der Made

(1940) in de loop van de jaren voor zijn woonplaats Zoetermeer heeft gemaakt. De heldere, knalrode vorm steekt goed af tegen het groene gras. Dit kunstwerk is een geschenk van serviceclub De Soroptimisten aan de gemeente Zoetermeer.

Van der Made is gefascineerd door wiskundige vormen. Daarnaast probeert hij "zoveel mogelijk [...] te halen uit een zo simpel mogelijke vorm". Opgeleid als bouwkundig tekenaar werd hij later kunstenaar. Hij begint zijn ontwerpen altijd met een plat vlak. Dat deelt hij in stukken op, om er daarna een driedimensionale constructie van te bouwen. Van een verhaal is in Van der Mades precieze beelden geen sprake, wel onderzoekt hij telkens iets anders dat hij interessant vindt aan een vorm. Begin jaren negentig was dat spanning en balans. Dat kun je hier goed zien.

? **Denk je dat de liggende ronde vorm precies past in het gat van de staande cirkel? Of is de liggende vorm kleiner/groter?**

➤ Vervolg het voetpad en sla aan het eind rechtsaf het fietspad op. Fiets het **Floriadepark** uit, het bruggetje bij het **Morapad** over en ga rechtsaf de **Florasingel** op. Doorfietsen tot voorbij de basisschool links. Direct daarna het voetpad op bij **Goudenregenzoom** voor een driedelig kunstwerk op de twee schoolwoningen en de school zelf.

7

Sylvie Zijlmans ■
Schoolwoningenproject (1994)

"Ong. gelijk" staat er op een geëmailleerde plaat op de voorgevel van nummer 125 te lezen. Is er iets (on)gelijk? En wat dan? Het wordt nog raadselachtiger als je ook het betonnen reliëf ontdekt op nummer 109. Daar lees je: "De Concreet". En ook hier zijn dierfiguren en handen bij de tekst afgebeeld. Op de muur van de

Zin om iets leuks te doen?

Dit is de plek.

school daartegenover plaatste kunstenaar Sylvie Zijlmans (1964) tot slot een klein bronzen handje met een bizar lange middelvinger. In een toelichtende brief aan de school voor wie ze dit driedelige kunstwerk maakte, noteerde ze drie begrippen: racisme, kleuren, schaduw. Net als in al haar latere fantasierijke en vaak absurdistische videowerken geeft Zijlmans je ook in deze vroege reliëfs nooit echt duidelijkheid. Je mag zelf kijken, verbanden ontdekken en vragen stellen. Om te beginnen: wat is schaduw eigenlijk? Is schaduw altijd zwart, ongeacht huidskleur of vorm?

? **Welke twee vormen zie je op alle drie de onderdelen van dit kunstwerk steeds terugkomen?**

➤ Loop terug naar de **Florasingel** en fiets links richting de brug naar de **Woudlaan**. In het water van de **Floraplas** zie je het knaloranje **Floriade-baken** dat hier sinds de Floriade drijft. Dit is het eindpunt van deze route.

Antwoorden

1. Hij gebruikt alleen maar ronde vormen en een gladde afwerking. Dat voelt zacht met je ogen. Hoekige vormen niet.
2. Een potje uit klei maak je meestal uit rollertjes die je op elkaar stapelt en daarna gladstrijkt. Grevers heeft haar beeld opgebouwd uit ruwe stukjes klei (of was) die ze bijna lukraak op en tegen elkaar aan heeft geduwd. Daarna is het in brons afgegoten.
3. Dit materiaal kan niet gemakkelijk kapot en gaat lang mee. Dat geldt ook voor de herinnering aan de afgebeelde persoon of gebeurtenis.
4. Aan regenpijpen of regentonnen.
5. Zo lijkt het alsof deze vormen tegenwicht bieden aan de bocht in de grote buis en lijkt het alsof er beweging in het beeld zit.
6. Als je de cirkel opmeet, dan zie je dat ze ongeveer even groot moeten zijn.
7. Een balletje en handen.